

Milli Şef Dönemi Ulusal Basında İnönü Zaferlerinin Yıldönümleri (1938-1950)¹

Gül ÇAKIR²

Başvuru Tarihi: 15.01.2021

Kabul Tarihi: 09.03.2021

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Öz

Millî Mücadele’de Batı Cephesi’nin ilk askeri başarıları olan (6-10 Ocak 1921) Birinci İnönü ve (23 Mart-1 Nisan 1921) İkinci İnönü Muharebeleri Kurtuluş Savaşı Tarihi’nde en önemli zaferler olarak yerini almıştır. Kurtuluş Savaşı’nın temeli olarak görülen İnönü Muharebeleri, sadece Yunanistan’a karşı verilmemişti. Bu mücadele aynı zamanda emperyalist devletlere karşı verilmemişti. İsmet Paşa’nın komutasındaki Türk Ordusu, düşmanla eşit olmayan koşullarda mücadele vermiş ve zafer kazanmıştır. İnönü Zaferleri Millî Mücadele’nin kazanılmasında başarının temel taşı sayılmıştır. Zaferle büyük güçlerin emperyalist planları bozulmuş, Türk Milleti istiklalini kazanma umudunu tekrar kazanmıştı. İnönü Zaferleri’nin kazanılmasının üzerinden ne kadar zaman geçerse geçsin, zaferlerin yıldönümlerinde Ulusal Basın neşriyatında söz konusu muharebelere yer vermişti. Ulusal Basın, Millî Şef Dönemi’nde bu özel günlerin anlam ve önemine daha çok yer vermeye çalışmıştı. II. Dünya Savaşı’nın yaşandığı 1939-1945 yıllarında Türk halkının kaygılarını azaltmak, Millî Şefin iktidarı altında halkı toplumsal dayanışmaya çağırarak, yeni nesle vatanseverlik duyguları kazandırmak için İnönü Zaferleri’nin yıldönümleri önemli bir vasıta olmuştur. Mili Şef Dönemi’nde çıkan gazetelerin büyük bir kısmı zaferlerin yıldönümlerinde, yapılan merasimlere yer vermiş, günün anlam ve önemini anlatan makaleleri yayınlamışlardı. Ulusal basın, millî mücadele ve zaferleri halkın hafızalarına kazıyarak geçmiş ile gelecek arasında tarihi bir bağ kurmuşlardır.

Anahtar Kelimeler: İnönü Zaferleri, Millî Şef, Ulusal Basın, Zafer Kutlamaları, Millî Mücadele

Atf: Çakır, G. (2021). Millî Şef Dönemi ulusal basında İnönü Zaferlerinin yıldönümleri (1938-1950). *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(Özel Sayı), 175-190.

¹ Bu çalışma etik kurul izin belgesi gerektirmemektedir.

² Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, gul.karacaer@deu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0041-

Anniversaries of “İnönü” Victories in National Press During “National Chief” Era

Gül ÇAKIR³

Submitted by: 15.01.2021

Accepted by: 09.03.2021

Article Type: Research Article

Abstract

The first military victories at “Western Front” of the “War of Independence” (6-10 January 1921), first and second battles of İnönü (23 March-1 April 1921) took place as the most important stages in the history of the War of Independence. As the basis of the War of Independence, “Battles of İnönü” were not fought only against Greece. This struggle was also waged against imperialist states. Turkish Army, under the command of İsmet Pasha, fought with the enemy under unequal conditions and succeeded. The “İnönü” victories have been regarded as the milestone of success in the “National Struggle”. With these victories imperialist plans were destroyed and the Turkish Nation regained hope of assuring the independence. No matter what time has passed since the victory, National Press featured these battles in their editions on the anniversaries. National Press stressed the meaning and importance of these special days during the “National Chief” Era. Anniversaries of İnönü Victories became an important means to reduce concerns of Turkish people during the Second World War 1939-1945, inviting people to social solidarity under the rule of the National Chief, and promoting patriotism to the new generation. Many newspapers published in this period featured ceremonies held on these anniversaries and published articles explaining the meaning and importance of the day. The National Press has established a historical link between the past and the future by engraving the national struggle and victories in public memory.

Keywords: “İnönü” Victories, National Chief, National Press, Victory Ceremonies, National Struggle

³ Dokuz Eylül University Principles of Atatürk's and Revolution History Institute, gul.karaca@deu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0041-

Giriş

Birinci Dünya Savaşından yenik olarak çıkan Osmanlı İmparatorluğu'nun toprakları 30 Ekim 1918'de Mondros Ateşkes Antlaşması'nın imzalanmasının ardından İtilaf devletlerinin işgaline uğramıştı. İtilaf devletleri arasında olan İngiltere, Fransa ve İtalya'nın Anadolu'da başlattığı işgallerin dışında Yunanistan da başta İzmir şehri olmak üzere Batı Anadolu topraklarının büyük bir kısmını işgal etmişti. Yunanlılar, 18 Ocak 1919'da toplanan Paris Barış Konferansı'nda Batı Anadolu'yu işgal etme hakkını büyük devletlerin onayı ile elde etmişti. 15 Mayıs 1919'da İzmir'i işgal eden Yunanlılar, kısa zaman içerisinde işgal alanlarını genişleterek Ankara sınırına kadar ilerlemişlerdi. Batı Anadolu'daki bu işgal karşısında Kuvayı Milliye birlikleri düşmanın ilerleyişine son vermek için mücadele ediyordu. Batı Anadolu'nun dışında da Anadolu'nun birçok bölgesi yabancı devletlerin işgali altındaydı (Ertan, 2011, s.74,76,81,83,84). Diğer taraftan Rum ve Ermeni çeteleri, büyük devletlerin desteği ile Türk halkına büyük zulüm yapmaktaydı (Eroğlu, 1990, s. 93-96). Bu durum karşısında Mustafa Kemal Atatürk ise 19 Mayıs 1919 yılında Samsun'a gelerek Kurtuluş Savaşı'nı örgütleme fikrini hayata sokmaya çalışmıştı. Mustafa Kemal, yayınlanan genelgeler ve toplanan kongreler ile halkta milli mücadele ruhu oluşturmak istemekteydi.

İşgalci devletlerin, Meclis-i Mebusan'ı dağıtması ve 16 Mart 1920'de İstanbul'u işgal etmesi üzerine Osmanlı otoritesinin son bulduğuna inanan Temsil Heyeti ve Mustafa Kemal Paşa, Ankara'ya gelerek Türk Milleti'nin temsilcisi olarak birtakım faaliyetlere girişmişlerdi. 23 Nisan 1920 yılında Ankara'da Türkiye Büyük Millet Meclisi açılmış, yeni bir hükümet ve yeni bir devletin temelleri atılmıştı. Millet'in kaderini çizicek makam artık TBMM idi. İşgalci güçlere karşı kurtuluş mücadelesi vermek isteyen Meclis, başka zorluklarla mücadele etmek zorunda kaldı. Meclisin otoritesine karşı çıkan iç isyanları bastırma zorunluluğu Millî Mücadele'nin başlamasını geciktirmişti (Afetinan, 1998, s.67-69). Millî Mücadele, iç isyanların Düzenli Ordu ve Kuvayı Milliye tarafından bastırılmasının akabinde verilebilmişti. İsyânların bastırılmasının ardından Yunan taarruzlarına verilecek mücadelenin hangi güçle yapılacağı meselesi ortaya çıkmıştı. Yunanlıların, 22 Haziran 1920'de başlattığı taarruzlara karşı Kuvayı Milliye birliklerinin kesin bir başarı elde edememesi üzerine Mustafa Kemal, düzenli ordunun kurulması gerektiğini görerek harekete geçmişti (Ertan, Aysal, Bakacak, Dinçer, Unat, 2011, s.127). Bunun üzerine Düzenli Ordu teşkil edilmişti. Doğuda hali hazırda Kâzım Karabekir Paşa'nın düzenli bir askeri birliği vardı ve bu güç Doğu Cephesi'nde Ermeni çeteleri ile mücadele edecekti. Yeni kurulan Düzenli Ordu birliklerinin Batı Cephesi'nin kuzey kanadının başında Albay İsmet Bey, güney kanadında ise Albay Refet Bey olacaktı (Ertan ve diğerleri, 2011).

Osmanlı yönetimi ile büyük devletler arasında Birinci Dünya Savaşı'nı bitiren antlaşma olarak 10 Ağustos 1920 yılında Sevr imzalandı. Büyük güçler Sevr Antlaşmasını kabul etmeyen TBMM'ni dize getirmek için Yunan Ordusunu Türklerin üzerine sürdüler. Yeni kurulmuş olan Düzenli Ordu böyle bir durum içinde Millî Mücadele'nin Batı Cephesinde Yunanlılara karşı mücadele verdi. Batı Cephesinde Albay İsmet Bey'in komutasındaki Türk birliği Millî Mücadele Tarihi'mizde dönüm noktası teşkil edecek (6-10 Ocak 1921) Birinci İnönü ve (23 Mart-1 Nisan 1921) İkinci İnönü Savaşı'nı verdi. Çerkez Ethem İsyanı ile eş zamanlı olarak başlayan I. İnönü Savaşı, Türk Ordusu'nun yetersiz imkânlarına rağmen galip geldiği bir çarpışma idi (Kili, 2001, s.152,168,169,176,177). Bu zafer Batı Cephesi'nin ilk başarısı olmakla beraber hem Yunanistan'a hem de emperyalist devletlere Türk'ün gücünü göstermişti. İnönü Savaşları, Batı Cephesi'nde verilecek diğer mücadeleler için moral kaynağı olmuş ve ülkenin düşmandan topyekûn kurtuluşu için en önemli askeri başarı sayılmıştı. Ulusal basın, 1922 yılında Millî Mücadelenin başarı ile sonuçlanmasının ardından ne kadar sene geçerse geçsin İnönü Zaferlerinin yıldönümlerinde bu zaferin tarihsel gelişimi ve önemini anlatan yazıları sayfalarına taşımıştı. Ulusal basın özellikle İsmet İnönü'nün Cumhurbaşkanlığı yaptığı dönemde İnönü Zaferlerinin anlam ve önemine daha çok yer vermekteydi. Çünkü Millî Şef Dönemi'nde Dünya ikinci büyük bir savaşın içinde yer almaktaydı. Ulusal Basın, halkın savaş korkusunu yenmek, kendini güvende hissetmesini sağlamak için İnönü Zaferlerinin ne şartlarda kazanıldığına ve bu zaferde başrolü oynayan İsmet İnönü'nün siyasi ve askeri otoritesinin sağlamlığına dem vurmaktaydı (Ulus, 31.03.1940, s. 5).

Bu çalışmanın amacı I. ve II. İnönü Zaferleri'nin tarihi gelişimi hakkında bilgi vermek, 1938-1950 yıllarında Milli Şef Dönemi'nde İnönü Zaferleri'nin yıldönümlerinin Ulusal basındaki yansımalarını göstermektir. Çalışmada 1922 ile 1950 yılları arasında neşredilen ulusal basın ele alınmıştır.⁴

I. İnönü Savaşı (6-10 Ocak 1921)

30 Ekim 1918'de Mondros Ateşkes Antlaşması'nın imzalanmasının ardından Anadolu I. Dünya Savaşı'nın galipleri tarafından işgal edilmişti. Batı Anadolu'nun işgalini başlatan gelişme ise Yunan askeri birliklerinin İtilaf Devletleri'nin koruyuculuğu altında 15 Mayıs 1919'da İzmir'e girişi idi. Yunan ordusu işgal alanını İzmir'i işgali ile sınırlandırmayarak Batı Anadolu'da geniş bir coğrafyada ilerlemişti. Bu işgal sürecinde bölgedeki Türk halkı baskı ve zulüm görmekteydi (Akşin, 2009, s.124-125).

Suna Kili'ye göre; *"15 Mayıs 1919'da Yunan askerlerinin İzmir'e çıkışı ile başlayan, "Büyük Yunanistan" ı kurma düşü ile Batı Anadolu içlerine doğru gelişen Yunan işgali yerel savunma güçlerinin karşı koyuşlarıyla karşılaşmışsa da bu güçler düzenli asker ve silaha sahip büyük Yunan birlikleri önünde tutunamamıştır. Bu yayılma İstanbul'daki işgalcilerin saptadığı İzmir, Aydın, Manisa, Ayvalık, Edremit'e kadar uzamış, sonra da altı aylık bir duraksama dönemine girmiştir. Yunanistan bu altı aylık duraksamadan sonra 22 Haziran 1920'de altı tümenle yeni bir saldırıya geçmiş, 8 Temmuz'a kadar Salihli, Akhisar, Alaşehir, Balıkesir, Bandırma, İznik ve Bursa'yı ele geçirmiş; 25 Temmuz'da da Tekirdağ'dan başlayan çıkarma ile Kırklareli ve Edirne'ye girmiştir. Yunanistan'ın bundan sonra yeni bir saldırı için derlenip toparlanmaya, yeni destekler sağlayarak Anadolu içlerine yayılma hazırlıklarına başlamıştır. Bu yeni saldırı ile Eskişehir'i, daha sonra da Ankara'yı ele geçirmek, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni dağıtmak ve ulusal Türk güçlerini tamamen yok etmek, Anadolu'ya sahip çıkmak amaçlanmıştır"* (Kili, 2001, s.168-169).

Yunanlıların Batı Anadolu'daki bu harekâtı hızlandırmasının çeşitli sebepleri vardı. Yunan Kralı XII. Konstantin, iktidarını güçlendirmek için İngilizleri memnun etme ve henüz kuruluş aşamasında olan Türk ordusunun güçlenmesine imkân vermeden Türklere darbe vurma isteği diğer sebepleri oluşturmaktaydı. Çerkez Ethem'in TBMM'nin otoritesine karşı ayaklandığı dönemde durumdan istifade etmek isteyen Yunan güçleri 6 Ocak 1921'de saldırıya geçmişlerdi (Akyüz ve diğerleri, 2007, s.144).

Yunan güçleri 6 Ocak 1921'de Bursa ve Uşak civarından ilerlemişti. Celal Erikan'a göre Yunanlıların hareket planı şöyleydi; *"Eskişehir strateji ve ulaştırma merkezlerini ele geçirerek Türk hazırlıklarını söndürmek ve savaş gereçlerini ele geçirmek amacıyla saldırı için iki tümen ileri harekete 6 Ocak 1921'de geçecekti. Türk hareket planı ise, Ethem kuvvetlerini oyalarken İnönü mevzii ile Afyon-Afyon batısında Yunan ordusunu tutmak ve İnönü'nde karşı saldırıya geçmekti"* (Erikan, 2008, s.172). Bursa'dan Eskişehir'e saldırıya geçen Yunan güçleri, Uşak cephesinde de Türk askerleri ile çarpışmışlardı (Kili, 2001, s.169). Savaş ise 10 Ocak 1921'de başlamıştı. Çarpışan iki gücün sahip oldukları askeri kuvvet farkı oldukça fazlaydı. Türk ordusu 12.368 insan (6060 tüfekli), 50 ağır makineli tüfek, 28 top ile bu savaşta mücadele ederken, Yunan ordusu ise 18-20.000 insan (12.500 tüfekli), 140 ağır makineli tüfek, 70 topa sahipti (Erikan, 2008, s.172). Düzenli ordu 10 Ocak'ı 11 Ocak'a bağlayan gece kendisinden kat be kat üstün kuvvette olan Yunan Ordu'sunu yenilgiye uğrattı. Yunan güçleri geri çekilmişlerdi. Aynı zamanda Çerkez Ethem'in başlattığı karşı mücadele Albay Refet Bey'in emrindeki güçler tarafından sonlandırıldı (Aybars, 2000, s.258). Böylece Albay İsmet Paşa'nın komutasında gerçekleşen bu savaş Türklerin galibiyetiyle sonuçlandı. Albay İsmet Paşa'nın askeri idare ve kabiliyeti gözler önüne serilmiş oldu. Bu zafer, yeni kurulan düzenli ordunun ilk askeri başarısıydı. Bu başarı hem içteki düşmana hem de dış düşmanlara karşı kazanılmıştı (Aybars, 2000, s. 258-259).

⁴ Bu çalışmada Cumhuriyet, Hakimiyet-i Milliye, Tanin, Ulus, Vakit, Vatan, Yeni Asır, Akşam gazetelerinin 1922 ile 1950 yılları arasındaki sayıları taranmış ve bu sayılardan alıntı yapılmıştır. Bunlara referanslar içinde ayrıca yer verilmemiştir.

I.İnönü Savaşı'nın Türkler tarafından kazanılması yurttta ve dış ülkelerde yeni gelişmelerin yaşanmasına vesile olmuştu. Örneğin TBMM ve Sovyet Rusya arasında dostluk ilişkileri pekişmiş, iki devlet arasında 16 Mart 1921'de Moskova Antlaşması imzalanmıştı. Sovyet Rusya, bu anlaşmayla Misak-ı Milli'yi ve TBMM'nin siyasi otoritesini tanımıştı. Yeni TBMM Hükümeti Bağlaşık Devletlere karşı Sovyet Rusya'nın politik desteğini kazanmıştı (Aybars, 2000, s.264). Zaferin yarattığı diğer önemli gelişme ise 1 Mart 1921'de Türk-Afgan Dostluk Antlaşması'nın imzalanması olmuştu.

Yunan ordusunu Anadolu'ya süren Batılı devletler artık TBMM Hükümeti'ni siyasi muhatap olarak görmek zorunda idiler. İtilaf devletleri, Türkiye ile olan ilişkilerini yeniden gözden geçirmek zorunda kaldı. Onlar, Sevr Antlaşması'na yeni bir şekil vermek ve bunu Türklere kabul ettirmek üzere Londra'da bir konferans düzenlemek istediler. Ankara hükümetinin Londra Konferansı'na davet edilmesi kazanılan askeri zaferin önemli bir siyasal kazanıma dönüştüğünün göstergesi idi. Bu davet Dumont'a göre; Kemalistlerin için kazanılan çifte zaferdi (Dumont, 1993, s.76). Ancak Londra Konferansı'na Osmanlı delegasyonunun da katılması istendi. Sina Akşin'e göre, "*Sevr'i imzalamış bir hükümetin konferansta ulus yararına bir sonuç elde edebilmesi olanaksızdı*" (Akşin, 2009, s.160). TBMM doğrudan çağrı yapılnca 23 Şubat 1921'de başlayan konferansa katıldı. Konferans 11 Mart 1921'de Türkiye'nin lehine bir sonuç elde edilemeden dağıldı. Bu süreçte de Yunanlılar, Türk Ordusu'na karşı saldırı hazırlıkları içindeydi. Tevfik Paşa, Mustafa Kemal'e Yunan ordusunun 21 Şubat 921 yılında tekrar saldırıya geçeceğini bildirdi. Mustafa Kemal'in Nutuk'ta ifade ettiğine göre İtilaf Devletleri'nin, Londra'ya giden delegelere sundukları cevabı beklemeden Yunanlılar bütün ordularıyla bütün cephelerde saldırıya geçmişti. (Atatürk, 2008, s. 467-472). Bu gelişmelerin ardından ise II. İnönü Savaşı yapılacaktır.

I.İnönü Zaferi, İstiklâl Harbi'nin Batı Cephesi'ndeki ilk askeri başarısı olarak Türk tarihine geçmiştir. İstiklâl Harbi sırasında bu zaferin kazanılması ordunun moralini yükseltmiş, Anadolu halkının mutlak başarıya olan umudunu perçinlemiştir. Kurtuluşu imkânsız gören ya da manda talebinden başka kurtuluş çaresi göremeyenler için de bu zaferle yeni bir ışık belirmiştir.

II.İnönü Savaşı (23 Mart -1 Nisan 1921)

6-10 Ocak 1921 tarihinde yapılan I. İnönü Savaşı Türklerin galibiyetiyle sonuçlanmıştı. Savaşın ardından Londra'da düzenlenen konferansta Türklere barış önerileri sunulmuş ancak TBMM Hükümeti bu önerileri kabul etmemişti. Bunun üzerine İngiltere Yunan ordusunun yeniden saldırıya geçmesi için hazırlık emrini vermişti. Yunan ordusu 23 Mart 1921 tarihinde tekrar taarruza geçti. Amaçları Kütahya, Eskişehir'i almak Ankara'ya gelerek TBMM'ne Sevr Antlaşmasını kabul ettirmektir (Ertan, 2011, s.138).

Mustafa Kemal Paşa, Nutuk'ta II. İnönü Savaşı'na giden süreci anlatmıştır. Mustafa Kemal Paşa, TBMM delegeleri Londra'daki konferanstan yurda daha dönmeden Yunanlıların taarruza geçtiğini ifade etmişti. Yunan ordusunun önemli bir grubu Bursa ve doğusunda, Uşak ve doğusunda da diğer bir grubu bulunmaktaydı. Türk kuvvetleri ise Eskişehir'in kuzeybatısında, Dumlupınar'da ve doğusunda olmak üzere iki gurup halindeydi. Ayrıca Yunanlıların İzmit'te bir tümenleri, ona karşılık ise Türklerin Kocaeli grubu bulunuyordu. Yunanlıların Menderes'teki güçlerine karşı Türk Ordusunun da güçleri vardı. Yunanlıların Bursa ve Uşak grupları, 23 Mart 1921 yılında harekete geçmişlerdi. Batı Cephesini komuta eden ve artık Mirliva rütbesini alan İsmet Paşa'nın birlikleri Eskişehir'in kuzeybatısında yığınak yapmıştı. Alınan karara göre düşmanı İnönü mevkiinde karşılayacaktı. Yunan askerleri 26 Mart 1921 akşamı, İsmet Paşa'nın işgal ettirdiği mevzilerin sağ kanadı ilerisine yavaşmıştı. 27 Mart'ta ise bütün cephelerde karşılaşmalar meydana gelmişti. Düşman kuvvetleri 28 Mart'ta sağ kanattan, 29 Mart'ta her iki kanattan taarruza geçmişti. 30'unda ise şiddetli savaşlar yaşanmıştı. Düşman güçleri bu çarpışmalar düşman gücün lehine sonuçlanmıştı (Atatürk, 2008, s.472). Düşman kuvvetleri Bursa, Uşak, Eskişehir, Afyon'dan başlattıkları taarruzdan sonra Bilecik, Pazarcık

bölgelerini işgal edip stratejik açıdan önemli bir yer olan Metris tepesi ele geçirmişti. Yunanlılar güneyde Albay Refet Paşa'nın birliklerine saldırarak Afyon'u işgal etmişti. (Aybars, 2000, s. 267).

İsmet Bey, 31 Mart 1921'de düşmana karşı taarruz emrini vermişti. Yapılan taarruz sonucunda Yunan ordusu bozguna uğramış ve 31 Mart-1 Nisan gecesi geri çekilmek zorunda bırakılmıştı. 1 Nisan'da İsmet Bey telgrafla Ankara'ya çektiği telgrafla zaferi müjdelemişti. Mustafa Kemal Paşa buna mukabil çektiği telgrafla zaferin önemini dile getirmişti. Söz konusu telgraf Nutuk'ta şu şekilde yer almıştı:

“Bütün Dünya tarihinde, sizin İnönü Meydan Muharebeleri'nde üzerinize yüklendiğiniz görev kadar ağır bir görev yüklenmiş komutanlar pek azdır. Milletimizin istiklal ve varlığı, dâhice idareniz altında görevlerini şerefle yapan komuta ve silah arkadaşlarınızın kalbine ve vatanseverliğine büyük bir güvenle dayanıyordu. Siz orada yalnız düşmanı değil, milletin makûs talihini de yendiniz. İstila altındaki talihsiz topraklarımızla birlikte bütün vatan, bugün en ücra köşelerine kadar zaferinizi kutluyor. Düşmanın istila hırsı, azminizin ve vatanseverliğinizin yalçın kayalarına başını çarparak paramparça oldu.

Adımızı tarihin şeref abidelerine yazan ve bütün millete size karşı sonsuz bir minnet ve şükran duygusu uyandıran büyük gaza ve zaferinizi tebrik ederken, üstünde durduğunuz tepenin size binlerce düşman ölüleriyle dolu şeref meydanı seyrettirdiği kadar, milletimiz ve kendiniz için yükseliş parıltılarıyla dolu bir geleceğin ufku da baktığını ve hâkim olduğunu söylemek isterim” (Mustafa Kemal Atatürk, 2008, s. 473-474).

II. İnönü Zaferi, yurttta ve dünyada büyük etki yaratmıştı. Zafer, 8 Nisan'da Aslıhanlar'da Yunan güçlerine karşı kazanılan galibiyetle pekişti (Ertan ve diğerleri, 2011, s.138). Düşman kuvvetleri Afyon'u boşaltmak zorunda kalmıştı. Bu zaferin sonucunda halkın Millî Mücadele'ye ve orduya olan güveni arttı. Yunanlılar ve İngilizler Türk Ordusu'nun başarısını kabul etmek zorunda kalmıştı. Zaferden sonra Fransa kamuoyu Türklerin lehine tavırlar sergilemişti. Fransa, Türkiye ile anlaşma ortamı yaratmak için görüşmelere başlamıştı. Ancak Yunan ordusu yenilginin ardından geri çekilirken sivil halka çok zarar verdi. Rum ve Ermeni çeteleri kanlı yıkımlar yaptılar. Batı ve doğu Trakya'da yaşayan bölge halkına baskılar arttı (Aybars, 2000, s. 268-269). *“Mayıs'ta İtalyanlar Marmaris'ten, Temmuz'da Antalya'dan çekildiler. Haziran'da Fransızlar Zonguldak'ı boşalttılar. Nisan'da Şehzade Ömer Faruk İnebolu'ya geldi. Atatürk nazik bir ifadeyle onu geri çevirdi. Bilecik buluşması ve Londra Konferansı'ndan sonra bu uzlaşma girişiminin de sonuçsuz kalması herhalde demokratik-ulusçu hareketle uzlaşma konusunda Vahdettin'in umutlarını iyice kırmış olmalıdır”* (Akşin, 2009, s.186). Generalliğe yükselen Albay İsmet Bey'in ve Türk askerlerinin Batı Cephesi'ndeki ikinci başarısı Türk Tarihi'nde gereken yerini aldı.

Milli Şef Dönemi Ulusal Basında İnönü Zaferlerinin Yıldönümleri

Türklerin İnönü Savaşlarında Yunanlılara karşı kazandığı zafer 1922 yılından itibaren her yıldönümlerinde ulusal basının gündeminde yer almıştı. 1922 yılında zaferin yıldönümünde Hakimiyet-i Milliye Gazetesi zaferin anlam ve önemini yer aldığı yazılara yer vermiş, renkli bir sayı çıkarmıştı. Gazetede daha çok bu önemli güne dair bilgiler yer almıştı. *“Bu günü heyecanla te'sid ediyoruz. Çünkü istiklâl ve hürriyet müjdesini getiren bir zaferin sene-i devriyesidir. Hakimiyet-i Milliye genç Türkiye inkılabının ilk ve şerefli zaferinin birinci⁵ sene-i devriyesinde karilerini fevkalade bir nüsha ile tebrik etmektedir”* şeklinde yazıya yer verilmişti (Hakimiyet-i Milliye, 10.01.1922, s.1). 1923 yılında I. İnönü Zaferi'nin yıldönümünde Hakimiyet-i Milliye'de *“Yeni Türkiye'nin İlk Zaferi, Birinci İnönü'nün Sene-i Devriyesi”* başlığı altında şu ifadeye yer verilmişti: *“İlk genç ordumuz iki sene evvel bu gün mağrur düşmanına ilk tekmesini vurmuştu”* (Hakimiyet-i Milliye, 10.01.1923, s.1). Gazete, 10 Ocak 1923 yılının ilk sayfasını tamamen zaferin yıldönümüne ayırmıştı. *“Yunan Zulmü, Baş Kumandanlarımız”* gibi başlıklar atılmış, savaş ilgili detaylı bilgi verilmiş, savaştan sonraki siyasi

⁵ Hakimiyet-i Milliye bu kelimedede basım hatası yapmıştır. Yanlışlıkla “ikinci sene-i devriyesinde” kelimesi yazılmıştır. Yazım hatası tarafımda “birinci sene-i devriyesi” olarak düzeltilmiştir.

gelişmeler anlatılmıştı. Aynı yıl İkinci İnönü Zaferi'nin yıldönümünde ise; “*Dün, İkinci İnönü Zaferi'nin yıldönümü, Yunan süvarilerinin Orta Anadolu'da ikinci defa inhizâmının sene-i devriyesi, hakkın zulme galebe çaldığı tarihi bir gündü. Biz kara günler içinde Türk Milleti'ne yeni bir ufuk açan bu tarihi günde milletin tali'-i makûsunu yenen gazilerimizi ve şehitlerimizi minnet ve şükran ile yâd ediyoruz*” ifadeleri kullanılmıştı (Hakimiyet-i Milliye, 01.04.1923, s.1). 1924 yılında basın da zaferin yıldönümleri daha kısa bir biçimde yer almıştı. “*İnönü'de idi ki milli hâkimiyet mefkûresiyle çarpışan Türk vatanperverleri ilk zaferin tadını tattı. Orada atılan bir temel taşı idi. Tevâli eden her muvaffakiyet bu temele yeni bir taş ilave etti ve cumhuriyet abidesi işte bu temelin üstüne rezk idildi*” (Hakimiyet-i Milliye, 10.01.1924, s.1) sözleri ile I. İnönü Savaşı'nın diğer başarılar için bir başlangıç noktası olduğu ifade edilmişti. 1929 yılında Hakimiyet-i Milliye'de “*Bugün İkinci İnönü'nün Yıldönümüdür*” şeklinde büyük puntolarla yazılmış başlıkla İkinci İnönü Zaferi anılmıştı. “*Düşman binlerce maktuller ile doldurduğu muharebe meydanını silahlarımıza terk etmiştir. Bu söz İkinci İnönü muharebesinin son safhası cereyan ederken, muhterem Garp Cephesi Kumandanı İsmet Paşa'nın Metristepe'den idare ettiği muharebe vaziyetini tespit eden bir raporun son cümlesidir. Bu ifade alelâde bir askeri hareketin, bir müsademenin hikâyesi değildi. Bu birkaç kelimedeki Milli Ordunun, Milli Hükümetin ve inkılâbın zaferini müjdeleyen bir mana vardı*” (Hakimiyet-i Milliye, 31.03.1929, s.1) ifadeleri basında yer almıştı.

1929 yılından itibaren dünyada başgösteren ekonomik bunalım Türkiye'yi de etkilemekteydi. Böyle bir dönemde halkın manevi gücünü arttırmak için İstiklal Savaşı'ndaki başarılarından istifade edilmek istenmişti. İnönü Savaşlarının kazanılmasında itici gücü oluşturan milli dayanışmanın etkisi halka hatırlatılarak iktisadi zorlukların aşılabileceğine işaret edilmişti. 1930 yılında İnönü Zaferi münasebetiyle Siirt Mebusu Mahmut Bey'in Hakimiyet-i Milliye Gazetesi'nde yazdığı makale de bu konuyla ilintiliydi. Siirt Mebusu Mahmut Bey'in yazısında şu satırlara rastlanmaktadır: “*Hayatın müşkülât ile dolu bin bir cephesi var. Bu müşkülâtı, en kısa yoldan yenmesini bilmek lâzımdır. Hakiki hayat ilmi budur. Türkiye, her gün yeni bir mücadeleye giriyor, her an yeni müşkülâtlarla karşılaşılıyor. Her yeni iş için yeni bir enerji ister. Muhtaç olduğumuz bu enerji kaynağını nereden bulacağız? Bize kalırsa onu milli mücadelemizin tarihinde aramak lâzımdır. Yakın tarihimiz böyle kuvvet membarları ile doludur*” (Hakimiyet-i Milliye, 11.01.1930, s.1). Mahmut Bey, yazısında İnönü'deki başarının milli mücadele ruhu ile kazanıldığına işaret etmişti. “*Türkiye şu günlerde yeni bir mücadeleye girişmiş bulunuyor: Milli iktisat ve tasarruf... Aynı ruh yeni mücadele için de niçin bir muvaffakiyet amili olmasın? Bilhassa bu mücadelenin başında bulunan zat, İnönü'nde aynı ruhla Türk Ordusunu zafere ulaştıran kumandanın bizzat kendisidir*” (Hakimiyet-i Milliye, 11.01.1930, s.1) ifadelerini kullanarak toplumu iktisat ve tasarruf konusunda birliğe ve mücadeleye çağırıyordu.

Ulusal basın 1938 yılına kadar ki İnönü Zaferleri'nin kutlamalarını genellikle tebrik yazıları ile topluma hatırlatmıştı. 1934 yılında ulusal basında yer alan bir tebrik yazısı şöyleydi: “*Milli mücadelemizin ilk zafer merhalesi olan Birinci İnönü'nü kazanalı on dört yıl oluyor. Bütün dünyaya karşı Türk İstiklâl azminin ilk büyük işareti olan İnönü, milli varlığımızı galipler cihanına ilk defa kabul ettiren bir zafer olmuştur. Büyük Gazi ve onu bağrına basan Türk Milleti, o günlerden beri elinde ve başının üstünde tuttuğu istiklâl bayrağını her yönden yükselterek örnek bir cumhuriyet kurmuş bulunuyor. Bize milli davanın diğer bütün zafer merhaleleri gibi bunu da kazandıran En Büyük ve büyüklerimize bu güzel vesileyi fırsat bilerek şükranlarımızı sunar, bütün Türk Milleti'ni bu şerefli yıldönümünden dolayı kutlar ve kahraman ordumuzu saygıyla överiz*” (Hakimiyet-i Milliye, 10.01.1934, s.1). Diğer bir kutlama yazısı ise şu şekildeydi: “*İkinci İnönü Zaferi'nin yıldönümü, bugün İkinci İnönü Zaferi'nin on altıncı yıldönümüdür. Bizimle beraber gelecek nesiller de 1 Nisan 1921'i ve onu yaratanları saygı, sevgi, minnet ve şükranla anacaklardır. İkinci İnönü, bugünkü hür ve müstakil, mesut Türkiye'yi kuran temellerden biri olmak vasfını daima muhafaza edecek bir zaferdir*” (Ulus, 1.04.1937, s.1). Milli şef dönemi öncesinde İnönü Zaferlerinin yıldönümleri basında genellikle ilk sayfalarda günün anlam ve önemini anlatan yazı ve tebrik mesajları ile yerini almıştı.

Mustafa Kemal Atatürk'ün 10 Kasım 1938 yılında ölümünün ardından İsmet İnönü Cumhurbaşkanlığı'na seçilmişti (Koçak, 2018, s.139,142). İsmet İnönü 1938 yılından 1950 yılına kadar Türkiye'de Cumhurbaşkanlığı yapmıştı. 26 Aralık 1938 yılında toplanan Cumhuriyet Halk Partisi'nin Üçüncü Büyük Kurultay'ında İsmet İnönü, partinin değişmez genel başkanı ve Milli Şef olarak seçilmişti. 1938'den itibaren on iki yıl devam edecek bu yönetim süreci Milli Şef Dönemi olarak adlandırılmıştır (Bozkurt, 2011, s.184). İsmet İnönü'nün iktidarda bulunduğu zaman diliminde dünyada siyasi, sosyal, ekonomik krizlerin patlama noktası yaşanmış ve 1939-1945 yılları arasında II. Dünya Savaşı yaşanmıştı. İstiklal Harbi'nden başarılı ve bağımsız bir devlet olarak çıkan Türkiye'nin böyle bir savaşa karşı duruşu temkinli politikalarla sergilenmişti.

“İnönü dönemi Türk dış politikası genelde Atatürk'ün belirlemiş olduğu dış politika eksenli sürdürülürken özelde ise ihtiyat esasına dayalıdır. Bu dönemdeki gelişmeleri Lozan sonrası statükonun korunması ve İkinci Dünya Savaşı'nda tarafsızlık ilkesi çerçevesinde değerlendirmek gerekir” (İlyas, Turan, 2012, s.319). İnönü'nün sergilediği dış politika tarafsızlık ve barış ilkesine dayalı olmasına rağmen savaşın tarafları Türkiye'yi savaşa girmesi için sürekli baskı altında tutmaya çalışmışlardı. Bu durum halkı endişelendirmişti. Savaştan uzak durmaya çalışılsa bile ülkede siyasal, sosyal ve ekonomik problemlerin yaşanması kaçınılmaz hale gelmişti. İşte bu noktada İnönü Zaferleri'nin yıldönümlerinde zaferi yaratan ruh tekrar canlandırılmaya çalışılmış, ulusal basın halkın maneviyatını güçlendirmek ve İnönü iktidarında halkı birbirine kenetlemek için yayınlarında bu konuya yer vermişlerdi. 1938 yılından 1950 yılına kadar geçen sürede basın hem I. hem de II. İnönü zaferlerinin yıldönümlerinde yapılan merasimlere yer vermiş hem de bu tarihi günlerde yaşanan gelişmelerle ilgili makalelere yer vererek yeni neslin zafere olan ilgisini arttırmak istemiştir. II. Dünya Savaşı'nın yaşandığı kritik dönemde basın Türklerin 1921 yılında verdiği mücadelenin kahramanlıklarla dolu olduğunu anlatmış, olası yeni bir savaş durumunda halkın dimağını bu milli duyguyla beslemek istenmiştir.

Ulusal Basın, İnönü Zaferleri'ni takip eden yıllarda zaferin yıldönümlerinde yapılan kutlama ve törenlerin haberlerine yayınlarında yer vermekteydi. Basın, zaferlerin yıldönümü dolayısıyla Halkevlerinde konferanslar verildiğinden, savaşların tarihçesine dair verilen konferansların yüzlerce yurttaş tarafından dikkatlice izlendiğinden bahsetmekteydi (Akşam, 22.01.1937, s.6). Ulus Gazetesi, zaferin yıldönümü vesilesiyle Belgrat Radyosu'nda verilen konferansın haberini sütunlarına taşımıştı. Haberde konferanstan verilen alıntı şöyleydi: *“Miralay İsmet İnönü, Birinci Dünya Savaşı'nın sonlarında dağılık askeri birliklerden göz alıcı bir ordu yarattı. İsmet İnönü, İnönü Cephesi kumandasını ele alıp karşı koyan güçleri ezici darbeyi indirerek Yeni Türkiye Tarihi'ne “İlk İnönü Zaferi” adını taşıyan şan ve şeref dolu yengiyi kazandılar” (Ulus, 17.04.1937, s.7).* Mustafa Kemal Atatürk'ün söylev ve demeçlerinde yer alan *“Yeni Türkiye Devleti'nin küçük, fakat milli mefkûreli genç ordusu, en dar bir hesapla üç misli düşmanı İnönü Meydan Muharebesinde mağlup etti”* ifadesi bu iddiayı desteklemekteydi (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri III, 2006, s, 96). Cumhuriyet Gazetesi'nin 10 Ocak 1939 yılındaki sayısında baş sayfada *“İnönü Zaferimizin Yıldönümü- Mutlu Zaferi 18 Yıl Önce Bugün Kazanmıştık”* başlığı altında savaşın nasıl ve ne şartlarda cereyan ettiği yazılmıştı.

Cumhuriyet Gazetesi yazarlarından Abidin Daver, İkinci İnönü Zaferi'nin yıldönümü vesilesiyle 1 Nisan 1939 yılındaki sayısından itibaren beş gün boyunca savaşı anlamıştı. Abidin Daver, zaferin öneminden şu şekilde bahsetmişti: *“İkinci İnönü meydan muharebesinde kumandanlarımız düşman kumandanlarından yüksek bir sevkulceş ve tabiye kudreti gösterdikleri gibi daha üstün bir sinir kuvvetine sahip olduklarını ispat ettiler. Yüksek kumanda heyetimiz daima büyük kumandanlar yetiştiren büyük Türk Milletinin kahraman evlâdları olduklarını bir daha göstermişlerdir. Zabitlerimiz, küçük zabitlerimiz ve askerlerimiz ise müdafaada da taarruzda da hasma faik olduklarını ispat etmişlerdir. Yunan piyadesi süngüsünü kullanmaktan çekinirken Türk piyadesi bir kısım tüfeklerinin süngüsüz olmasına rağmen daima sündüsüne davranmış ve dayanmıştır. Türkün binlerce yıllık kahramanlık an'anesi kendini göstermiş, Büyük Atatürk'ün dediği gibi Türk sayı ve silahça denk olduğu zaman hasmını daima yenmiş ve karşısındaki düşman iki misli üstün olduğu vakit de ona muvaffakiyetle karşı koymuştur. İkinci İnönü meydan muharebesinin hepsi aslanlar gibi dövüşen kıtaatı*

arasında kahramanlıkları ile bilhassa teferrüd eden kıt'alar, 1, 61. piyade fırkaları, 5. Kafkas fırkası ve 40. piyade alayı ile Meclis muhafız taburudur" (Cumhuriyet, 1-5.04.1939, s.2).

Ulus Gazetesi I. İnönü Zaferi'nin 19. yıldönümüne ve zafer kutlamalarına 31 Mart 1940 basımında geniş yer vermişti. "Türk Milleti'nin Makûs Talihi 19 Yıl Evvel Bugün Yenilmiştir" başlığı atılmış, Ankara Halkevi'nde günün anlam ve önemi ile ilgili 1 Nisan günü konferans verileceği, şiir okunacağı, film gösterileceği yazılmıştı. Gazete İsmet İnönü'den muzaffer kumandan diye bahsederek ona övgüler yapmıştı. Gazetenin aynı sayısında Falih Rıfkı Atay'ın "İnönü Zaferinin 19. Yılı" başlığı ile yazdığı yazıya baş sayfada yer verilmişti. Atay, İnönü Zaferi'nin hangi şartlarda ve nasıl kazanıldığına dikkat çekmeye çalışmıştı. Zaferlerin Mustafa Kemal Atatürk ve İsmet İnönü'nün yüksek öngörülerinin bir neticesi olduğunu ifade etmişti. Atay hem Mustafa Kemal'in hem de İnönü'nün askeri dehasını anlatmaktaydı. Atay zaferin tarihçesini şu şekilde ifade etmekteydi. "1920 sonbaharında Atatürk ve İnönü'nün kanaatleri odur ki eğer Büyük Millet Meclisi'nin emrinde bir ordu ve ordunun başında muntazam bir emir ve kumanda olmazsa, milli mukavemeti bir isyan hareketinden ileri götürmek, nihayet, onun, kıpkızıl bir anarşi cehennemi içinde eriyip gitmesine mani olmak imkânı yoktur. O sıralarda Garp *Cephesi Kumandanlığına tayin olunan Miralay İsmet Beyin vazifesi süratle bir ordu vücuda getirmek ve "nizamsız teşkilat fikrini ve siyasetini yıkmak" idi*". Atay'ın ifadelerine göre; verilen mücadele korkunçtu çünkü mücadele hem dış güçlere hem de bu durumdan istifade etmeye çalışan istila kuvvetlerine karşı yürütülmüştü (Ulus, 31.03. 1940, s.1).

Atay, bu tarihi zaferin nasıl geliştiğini ve Mustafa Kemal'in bakış açısını da ifade etmekteydi. Atay, yazısında zaferin kazanılmasından 19 yıl sonra ülkenin var olan durumuna ışık tutmuştu. Geçmiş ve gelecek arasında bir bağ kurmaya çalışmıştı. Atay, bu bağı şu sözleri ile ifade etmiştir: "*Türk Milleti bugün hür ileri ve kuvvetli bir yirminci asır devletinin sahibidir ve İsmet İnönü bu milletin şefidir*". Falih Rıfkı Atay, bu müthiş imtihanı veren Türk Milleti, meclisi ve reisinin her zamandan daha sıkı bir dayanışma, tam bir birlik içinde olmaları gerektiğini anlatmıştı. Nizam, terakki ve hürriyet parolasının değişmeyeceğini ifade etmişti. Atay, sözleriyle halkın İnönü Zaferleri'nin kazanılmasında birincil rolü oynayan İsmet İnönü'nün siyasi otoritesi altında birleşmesini vurgulamaya çalışıyordu (Ulus, 31.03.1940, s.1). "*Avrupa Kıtası ağır ve nazik bir buhran devrinden geçiyor. Hiç kimse yarın yahut gelecek ay veya gelecek sene vaziyetinin ne olacağını tahmin edemez. Kıtamızın bu karanlık, kanlı ve karışık zamanında bizim için tek teminat, Milli Şefin, meclisinin ve hükümetinin etrafında, sarsılmaz bir itimat ile milli birliği korumaktır*" ifadesi buna en iyi kanıttır (Ulus, 31.03.1940, s.5).

1941 yılında Ulusal Basın İnönü Zaferinin 20. yılı dolayısıyla gazete sayfalarında yıldönümüne geniş yer ayrılmıştı. İnönü şehitliğinde büyük bir merasim yapılacağı haber verilmekteydi. Akşam Gazetesi'nin 11 Mayıs 1941 tarihli basımında Mayıs'ın ikinci haftasında yapılması kararlaştırılan İnönü Zaferi'nin kutlama merasiminin bu tarihi yerde yani şehitlikte yapılacağı anlatılmaktaydı. 20. yıldönümünün daha büyük bir program dahilinde kutlanacağı yazılmıştı. Şehitliğe Ankara, İstanbul, Bursa, Eskişehir, Kütahya, Bilecik'ten heyetler hazır bulunacak, şehitliğe çelenkler konulacak, tayyare filoları havadan şehitliğe çiçek ve çelenkler atacak, resmi kurumlarca nutuklar okunacaktı. Nutukların ardından bando matem havası çalacak, bir manga asker havaya kurşun atacak, merasim bitiminde heyetler şehitliğin hatıra defterine intibalarını yazacaklar ardından da kır ziyafetine katılacaklardı (Akşam, 11.05.1941, s.1). Yapılacak merasim haberinin yanı sıra "İnönü 20 yıl evvel yalnız düşmanı değil, Milletin makûs talihini de yendi" başlığı (Akşam, 11.05.1941, s.1) ile İnönü Savaşı'ndaki çarpışmalar da anlatılmıştı (Akşam, 11.05.1941, s.4). Vakit Gazetesi de 1941'de zaferin yıldönümüne yer vermişti. "İnönü Zaferi 11 Mayıs'ta Büyük Bir Merasimle Kutlanacak" başlığı ile İnönü Savaşları'nın yıldönümleri olumsuz hava şartlarına denk geldiği için Cumhuriyet Halk Partisi'nin kutlama merasimlerinin her sene Mayısın 2. haftasının pazartesi günü yapma kararını duyurmuştu (Vakit,08.05.1941, s.1-2.). Bu karar bir sene sonra hayata geçirilmişti. 11 Mayıs 1942 yılındaki gazetelerde İnönü Zaferini anma töreninden bahsedilmişti. 10 Mayıs'ta Anadolu Ajansı'ndan bu haberi alan Vakit Gazetesi 11 Mayıs'ta sütunlarına şu şekilde yansıtılmıştı: "*İnönü Zafer meydanında şehitlerimiz anıldı. Onbinlerce yurttaşın iştirakile*

yapılan tören çok heyecanlı oldu. Birinci ve İkinci İnönü zaferlerinin kazanıldığı ve aziz şehitlerimizin metfun bulunduğu tarihi yerde, yurdu için can verenlerin aziz hatıraları, bugün parlak bir törenle tebci edilmektedir. Bütün milletin bir ölüm-dirim savaşı için ayaklandığı ve kurtuluş gayesi uğrunda tek bir kalp halinde çarptığı günlerin hatıraları anılmış, tarihimizin en unutulmaz savaşının parlak bir zaferle bittiği geniş sahayı dolduran on binlerce insan, yakın tarihin heyecanıyla ürpererek milletin kurtuluş beraatini kanyla imzalayanların manevi huzurunda eğilmiştir” (Vakit, 11.05.1942, s.1). Diğer ulusal gazeteler de zaferin kazanıldığı yerde yapılan merasimlerden bahsetmişlerdi (Vatan, 11.05.1942, s.1). Yeni Asır Gazetesi yapılan törenin intibalarını şu şekilde sütunlarına taşımıştı: “Adeta milli bir tezahür halini alan toplantıda Milli Şefin etrafında toplanmanın derin zevki yaşandı” (Yeni Asır, 11.05.1942, s.1) . İnönü Zaferi’nin yıldönümleri sonraki senelerde de Mayıs’ın ikinci haftasında şehitlikte yapılmıştı. 1944 yılında Tanin Gazetesi’nde merasim ile ilgili şu ifadeler kullanılmıştı: “İnönü şehitleri günü- Bugün İnönü şehitlerini ziyaret günüdür. İnönü şehitleri deyince Çanakkale şehitleri gibi 80.000 kişilik muazzam bir kahraman kafilesi göz önüne gelmez. İnönü şehitleri, sayıca çok daha azdır; fakat, onlar da Çanakkale kahramanları gibi Türk’ün tarihinde bir kahramanlık destanı yazmışlardır” (Tanin, 15.05.1944, s.1,7).

Vakit gazetesi Birinci İnönü Muharebesi’nin 22. yıldönümünde 10 Ocak 1942’deki basımında “Birinci İnönü Zaferi” başlığıyla ilk sayfada günün anlam ve önemine yer vermişti. Yazıda şu ifadeler kullanılmıştı; “Birinci İnönü Zaferi, Türk Milleti’nin yurt müdafaasında en gayri müsait şartlar karşısında bile harikalar yaratabileceğinin en parlak misallerinden birini vermişti”. 20.000 tüfek, 150 ağır makineli tüfek, 50 top, 200 kılıçtan oluşan düşman kuvvetine karşı İsmet İnönü’nün komutasındaki ordunun 6000 tüfek, 28 top ve 300 kılıçla mücadele ettiği ve mücadele sırasında isim vermeden Çerkez Ethem’in de ayaklandığı anlatılmaktaydı. Yazının devamında şu sözler dikkat çekmekteydi: “Birinci İnönü Zaferi’nden sonra Türk askeri, Türk kadını ve Türk çocuğu düşmanın son neferi Türk topraklarından temizleninceye kadar sarsılmaz ruh ve imanla çarpıştı. Milli şefimiz Birinci İnönü Harbi’ndeki büyük muvaffakiyeti ile Atatürk’ün Anadolu’da yaratmak için savaştığı milli ruhu, iş halinde belirtmiş ve zafer, Türk köylüsüne hız veren şanlı bir destan olmuştu. Birinci İnönü Zaferi’nin kahramanı, Türk ordusunun yurt ve milli şeref mevzu bahis olduğu her yerde ve her zaman kayıd ve şart tanımadan kazanabileceği zafere ilk parlak örneği vermişti. Onun içindir ki bugün mesut Türkiye, milli kahramanın etrafında aynı milli mücadele ruhu ile ve 22 uzun yılın perçinlediği imanla toplanmıştır” (Vakit, 10.01.1942, s.1). Gazetede yer alan bu saptamanın doğruluk payı oldukça büyüktür. İşgal altında zulüm gören ve umudunu yitirmiş Anadolu halkı bu zaferle kendinde bağımsızlık gücünü hissetmiş, bu motivasyonla Milli Mücadele gücünü arttırmıştır (Köstüklü, 1991, s.605).

Ulusal basının 1943 yılındaki neşriyatında İnönü Zaferlerine oldukça yer verilmişti. Ulus gazetesinin 10 Ocak 1943 yılı basımında “Birinci İnönü Zaferi” başlığının altında günün anlam ve önemi şu şekilde yazılmıştı; “Zafer yıldönümlerinin kutlanması, büyük başarıların hatırasını tazeleyerek kendi kendimize olan güvenimizin artmasına hizmet eder ve geleceğe daha emniyetle bakarak, her türlü ihtimale karşı daima daha kuvvetli olduğumuzu bir kat daha anlarız. Bu gün Birinci İnönü Zaferi’nin 22. yıldönümünü idrak ederken, sade bundan dolayı derin bir heyecan duymuyoruz; belki ayrıca bu zaferde şimdi bütün dünyanın takdir ve hayranlığını kazanan Türk Devleti’nin temellerini görerek ve bularak haklı bir iftihar duyuyoruz. Bu temel Türklüğe olan iman, istiklalimize, hürriyetimize olan derin bağlılıktır. Biz bugünkü yüksek seviyeyi ancak bunlar sayesinde bulduk; çünkü bu temelin betonunu halis ve temiz Türk kanı ile yoğurduk ve ona kemiklerimizi harç olarak kattık. Her zaman böyle yaptığımız ve yapabileceğimiz içindir ki, dünya zelzelesi karşısında şimdi de sendelemeden ayakta duruyoruz”. Bu yazıdan İnönü Zaferi’nin siyasi ve askeri sonuçlarının yıllar sonra bile sürekliliğini koruduğu ve bu zaferin Türk devlet ve milletin gücüne güç kattığı yargısına ulaşabiliriz. Yazının devamında şu ifadeler kullanılmıştı; “Birinci İnönü’yü İkinci İnönü takip etti. 22 yıldan beri birçok olaylar içinde geliştik. Cumhuriyetin faziletine kavuştuk. Dünyada ismi takdirle ve hayranlıkla anılan bir devlet kurduk.1921’deki İnönü’lerin galip komutanı, şimdi onun sayesinde şeref kazanan yerin adını taşıyarak başımızdadır. Milli birliğimizin, milli kültürümüzün ve milli gayretlerimizin en kudretli kaynağıdır ve milli

şefimizdir. (Ulus, 10.01.1943, s.1-3). Bu ifadeyle İnönü Zaferleri'nin birincil mimarı İsmet İnönü olarak tanıtılmış ve İkinci Dünya Savaşı'nın çetin mücadelelerle sürdürüldüğü dönemde bu referansla Milli Şef kurtarıcı olarak gösterilmiştir. Ulus gazetesi aynı yıl'ın Nisan ayında "İkinci İnönü'nün 22. Yılı" başlığı ile ikinci zaferin yıldönümü merasimlerinden bahsetmişti. Zafer, Ankara Halkevinde güzel bir törenle kutlanacak, yurdun her tarafında bu vesile ile törenler yapılacaktı. Gazete, aynı sayısında İnönü'nün şu sözlerine yer vermişti:

"1-Bu devletin ne büyük fedakârlıklar üzerine kurulduğunu daima gözümüzün önünde tutmalıyız. Dünyanın en ağır hadiseleri içinde bu zihniyete daha ziyade lüzum vardır.

2-Büyük vazifelerin yüklerini mesuliyet sahiplerine taşıtan kudret, Türk Milleti'nin beraberliğinin takdirinin ve itimadının tükenmez kaynağından geliyor" (Ulus,01.04.1943, s.1). İnönü, halkın geçmişte yaşadığı savaş, zorluk ve nihayetinde başarıyı unutmaması gerektiğini ifade ederek, halka toplumsal dayanışma mesajı veriyordu.

Vakit gazetesi 10 Ocak 1944 yılındaki basımında I. İnönü Zaferi'nin 23. Yıldönümü merasimlerinden bahsetmiştir. Feridun Dirimtekin'in günün anlam ve önemini ifade eden konuşmasına yer verilmiştir: Dirimtekin şu sözleri ifade etmişti: *"23 yıl önce İnönü'de doğan zafer güneşi Türk Milleti'nin önüne çöken karanlık bulutları dağıtmış ve aynı zamanda bize ismini bu zaferden alan şef kazandırmıştır.... Eğer bugün memleketimizi, mevcudiyetimizi muhafaza etmek için silaha sarılmak mecburiyetinde kalırsak bizden evvel gelen neslin vasıta ve malzemece beş misli kuvvetli bir düşmana karşı muharebe ettiğini, kendi kuvvetine ve zafere itimat ettiği için galebe ettiğini hatırlayalım. Kendimizin de onların çocukları olduğumuzu damarlarımızda aynı kanın, 185ee n bir ırkın kanının dolaştığını düşünelim! O zaman bizim önümüzde geçilemeyecek bir mania, ulaşılamayacak bir hedef kazanılamayacak bir zafer kalmaz. Başında İnönü ve Lozan galibi İsmet İnönü gibi bir şef bulunan Türk milletine ne mutlu..."* (Vakit, 10.01.1944, s.1,4). Dirimtekin, kazanılan zaferlerin yeni nesillere aktarımının milli ruhta etkili olacağını ifade etmekte ve İnönü'nün varlığına minnet duyulması gerektiğini anlatmaya çalışmaktaydı.

Gazeteler, 1944 yılı boyunca da İnönü Zaferleri'nin yıldönümlerini konu edinmişlerdi. Tanin 1 Nisan 1944, Ulus 3 Mayıs 1944, Tanin 10 Ocak 1945, Tanin 31 Mart 1945 yılı basımlarında yıldönümü kutlamalarından ve Halkevlerinde yapılacak törenlerden bahsedilmişti. Tanin Gazetesi halkevinde yapılacak törenle ilgili şu bilgiyi vermekteydi: *"Eminönü Halkevi her sene olduğu gibi bu sene de Birinci İnönü Zaferi'nin yıldönümünü 10 Ocak 1945 Çarşamba günü saat 20.00 da geniş bir programla kutlayacaktır. Önce Ev İdare Heyeti'nden Şevket Evliyagil İnönü Zaferi mevzuunda bir konferans verecek müteakiben Evin Temsil Kolu, Reşat Nuri Güntekin'in bir piyesini temsil edecektir"* (Tanin, 10.01.1945, s.6). İstanbul Beşiktaş Halkevi ise İkinci İnönü Zaferi'nin yıldönümü münasebetiyle 31 Mart 1945 akşamında Halkevleri Büro Şefi Samih Nafiz Tansu'nun "İkinci İnönü Zaferi" mevzulu bir konferans vereceğini ve gösteri kolunun temsil yapacağını 185ee n da duyurmuştu (Tanin 31.03.1945, s.6). 1945 yılında Vakit Gazetesi'nde 1 Nisan 1945 günü basımında "İkinci İnönü Zaferi" başlığıyla savaşın nasıl cereyan ettiği anlatılmıştı. Burada dikkat çeken yazı ise şu idi: *"İkinci İnönü Zaferi, siyasal sahada yaptığı mühim tesirlerden başka milletin manevi varlığını bütünlemiştir"* (Vakit, 01.04.1945, s.1,4). Zaferin milli tarihimizdeki yeri bu ifadeyle belirtilmişti. 1946 yılında ulusal 185ee n İkinci İnönü Zaferi'nin Halkevinde kapsamlı bir törenle kutlanacağını duyurmuştu. "İkinci İnönü Zaferinin yıldönümü- Bu mutlu ve şerefli gün Halkevinde bugün 18'de bir törenle kutlanacak" başlığını kullanan Ulus Gazetesi, törendeki program hakkında bilgi vermişti. Gazetede yer alan haber şu şekildeydi: *"Bugün, İkinci İnönü Zaferinin yıldönümü yurdun bütün halkevlerinde ve halkodalarında toplanılarak mutlulukla kutlanacaktır. Ankara Halkevi de bugün saat 18'de özel bir toplantı tertip etmiştir. Kutlama töreni İstiklâl Marşı ile başlayacaktır. Halkevi başkanı ve İçel Milletvekili Ferit Celâl Güven tarafından İkinci İnönü Zaferinin yirmi beşinci yıldönümü konulu konuşma yapılacaktır. Şair Behçet Kemal İnönü destanını okuyacaktır. İnönü Halkevi Başkanı tarafından yapılacak bir konuşmayı müteakip İnönü Halkevi gençleri milli oyunlar oynayacak ve milli türküler söyleyeceklerdir. Bundan sonra Ankara Sakarya Halkodası gençleri tarafından gene milli oyunlar oynanacaktır. İnönü Halkevli bu*

zafer törenine katılmak üzere 35 kişilik bir grup halinde şehrimize gelmiş bulunmaktadır” (Ulus, 01.04.1946, s.1). Dönemin gazeteleri özellikle Milli Şef Döneminde I. ve II. İnönü Zaferlerinin yıldönümlerine daha çok yer vermiştir. Her iki yıldönümü için ayrı ayrı hazırlanan programlar, kutlamalar 1866 n aracılığı ile duyurulmuştu. Halkın zihni bu başarılar konusunda canlı tutulmaya çalışılmıştı.

Akşam Gazetesi'nin 2 Nisan 1945 yılı sayısında “İkinci İnönü Zaferi Yurdun Her Tarafında Candan Tezahürlerle Kutlandı” başlığı atılmıştı. Zaferin 24. Yıl münasebetiyle Ankara Halkevinde yapılan törenden bahsedilmişti. Törene Başbakan Şükrü Saraçoğlu, Dış İşleri Bakanı Hasan Saka, CHP Müstakil Grup Başkan Vekili Ali Rana Tarhan, milletvekilleri ve halk katılmıştı. Bu vesileyle İnönü'ye telgraf çekilmişti. Telgrafta şu sözler yazılıydı:

“Aziz ve büyük şefimiz;

Bugün büyük zaferinizin tek varlığı ile başı yukarıda, hür ve ileri bir millet olmanın güveni, sevinci içindeyiz. Size sıkı sıkıya sarılmanın, sizin emrinizde bulunmanın bu yurda, bu 1866 n186 ne sonsuz iyilikler ve selametler getireceğine bütün vicdan ve aklımızla inanıyorum. İnönü Zaferi'nin taşıdığı milli manayı bütün düşünce ve hareketlerimize rehber tutuyoruz. Dün olduğu gibi bugün de hiçbir güçlük, hiçbir sıkıntı, inanç ve ileri düşüncelerimizi rahatsız etmiyor. Çünkü başımızda siz varsınız. Milli yollar, milli düşünceler ışıklarını yalnız sizin gibi yirmi milyon Türk'ün birden tanıyıp sevdiği kaynaktan almaktadır. Dünya kavgasının son günlerinde size her zamankinden daha yakın, daha çok inanlıyız, emrinizdeyiz, sevgilerinizle çok kuvvetliyiz. Ömrünüz, zaferleriniz bu 1866 n186 daima rahmet ve mutlu olsun. Mübarek ellerinizden öperiz” (Akşam, 02.04.1945, s.2). Aynı haber Tan Gazetesi'nin aynı günlü sayısında da yer almaktaydı.

I. İnönü Zaferinin 25. Yıldönümünde 10 Ocak 1946 tarihli Akşam gazetesinde yer alan Çoruh Milletvekili Ali Rıza Erem'in konuşması da dikkat çekiciydi. Erem; “25 yıl önce bugün 1921 Ocak ayının 10 uncu gününe (Ölümsüz Şef Atatürk'ün) kılavuzluğu ve başbuğluğu ile: Milli Misakın çizdiği milli sınırlarımız içindeki Türk topraklarını, bir karışı dahi eksik kalmaması şartıyla, kurtarıncaya kadar hiçbir imkân kaydı düşünmeden, en son Türk çocuğu en son karış Türk toprağında canını verinceye kadar bütün iç ve dış düşmanlara karşı savaşağız kararı ve milletin istiklalini gene milletin azim ve kararı kurtaracaktır inanı ile varmış ve o gün Birinci İnönü Zaferini kazanmıştık. 25 yıl sonra bugün 1946 Ocak ayının 10 uncu gününe, değişmez şef İnönü'nün kılavuzluğu ve başkanlığı ile: Türk topraklarından ve haklarından hiç kimseye verilecek bir borcumuz yoktur kararı ve şerefli insanlar olarak yaşayacağız ve şerefli insanlar olarak öleceğiz inanı ile ermiş bulunuyoruz” diyerek zaferin öneminden bahsetmişti (Akşam, 10.01.1946, s.4). Diğer gazetelerden olan Ulus, 10 Ocak 1946'da “Bugün Birinci İnönü Zaferinin 25. Yıldönümüdür”, Tanin 10 Ocak 1946'da “Birinci İnönü Zaferi” başlıklarıyla yıldönümü merasimlerinin yapıldığı yazılmıştı. Tanin'in de D. kısaltması ile yazılan yazıda ise şu önemli satırlara yer verilmişti: “Bugün İstiklâl Harbi'nde kazandığımız ve istiklalimizin mesnedi olan zaferlerin ilkinin teşkil eden Birinci İnönü zaferinin 25. Yıldönümüdür. 1921 yılının 10. Günü kazanılan bu zafer, Garp Cephesi kumandanı Miralay İsmet Bey'in Türk Milleti'ne uğurlu bir yılbaşı hediyesi olmuştur. İstiklâl Harbi'nin Garp Cephesi'ndeki bu ilk zaferi 15 Mayıs 1919'da İzmir'in işgali faciasından beri büyük bir mağlubiyete uğratılmamış olan ve yavaş yavaş Anadolu'yu istila etmekte bulunan Yunan ordusuna indirilmiş bir mühim darbe idi. Birinci İnönü, yalnız Yunan ordusuna karşı değil, aynı zamanda Çerkez Ethem ve kardeşlerinin temsil ettiği nifak ve ihanete de indirilmiş öldürücü darbedir. 10 Ocak 1921 günü Yunanlılar mağlup edilmiş. 13 Ocak günü de Ethem ve kardeşlerinin yarattıkları isyan hareketi kökünden kazanmıştır” (Tanin,10.01.1946, s.1).

Tanin Gazetesi'nin 30 Mart 1946 basımında yine D. kısaltması ile “İkinci İnönü Zaferi” başlığı ile yazı yazan yazarın şu sözleri de İnönü Zaferleri'nin önemine ışık tutmaktadır: “İkinci İnönü, baştanbaşa şerefli bir kahramanlık, fedakârlık ve yurtseverlik destanı olan İstiklâl Harbi Tarihimizin şanlı zaferlerinden biridir. Bu tarih sayfasını, Türk Ordusu, süngüsü ve mübarek kanı ile yazmıştır. Bu destanı her yıldönümünde bir defa daha

okumak ve Türk'ün vatan ve istiklal uğrunda ne harikalar yarattığını 187ee n187re daha görmemiz bütün nesillerin, bu iman kaynağından kuvvet almaları lazımdır" (Tanin,30.03.1946, s.1).

1947 yılında ise İnönü Zaferlerinin 26. Yıldönümü ulusal gazetelerin sütunlarında işlenmişti. Ulus, Vakit, Akşam, Cumhuriyet gibi gazeteler yıldönümünün Halkevlerinde kutlandığı haberine yer vermektedir. Söz konusu gazetelerden biri olan Ulus'ta Celal Dinçer'e ait yazı dikkat çekici idi. "I. İnönü Zaferi", "Tam 26 Yıl Evvel Bugün Kazanılmıştı" başlığı ile Celal Dinçer tarafından yazılan yazıda şu ifadeler kullanılmıştı: "*Türk Kurtuluş Mücadelesi Tarihi'nin şerefli bir gününü yaşıyoruz. Vatan ordularının düşman istilasını İnönü meydanlarında kırarak ilk zafer destanını yazdığı 10 Ocak 1921 tarihi üzerinden bugün tam 26 yıl geçmiş bulunuyor. Ölüme terk edilmiş bir yurttan nasıl şahlanmış bir ordu doğduğunu ve hakkın kini nasıl yendiğini dünya, ilk defa Birinci İnönü destanından öğrendi. Sakarya, İkinci İnönü ve nihayet Dumlupınar, bu zaferi takip edecek ve vatan kurtulacaktır*" (Ulus, 10.01.1947, s.1).

1948 yılındaki yıldönümünde ise Ulus gazetesinde "Bugün 27 Yıl Evvel Makus Talihimizin Yenildiği Gündür" başlığı altında dikkat çeken yazıya yer verilmişti: "*Zaferden 27 yıl sene sonra İnkılâpçı Türkiye, fena fikirden ve garazdan uzak, gene büyük kumandanın arkasından daha nurlu istikballere gitmektedir. Kutlu olsun!*" (Ulus, 01.04.1948, s.1) Basın, İnönü zaferlerinin kazanılması ve ardından diğer cephe ve savaşlardaki galibiyetlerin Türklere uzun vadede iyi bir gelecek yarattığını halka anlatmaktaydı. 1949 yılında Ulus gazetesinde bir yazıda ise şu sözler yer almaktaydı; "*Türk Kurtuluş Mücadelesi'nin düşmanla birlikte Türk'ün kara bahtına da ilk kahhar silleyi indirmiş olduğu bu büyük zaferinin yıldönümü sabahında vatan şehitlerinin ruhlarını taziz etmeyi borç biliyoruz. Bizim tarafta, divanımıza ve hakkımıza olan sonsuz güvenimizden gayri her şeyin zayıf ve karşı tarafın dava ve haktan gayri her bakımdan kuvvetli olduğu bir büyük kavga sonunda İnönü meydanlarında Türk orduları galip gelmişlerdir. Bütün bir husumet dünyası, Anadolu Yarımadası'nda Türk varlığını yok etmek için açık ve gizli atıldığı mücadelede, Türk vatanının hakiki sahipleri önünde mağlup ve perişan olmuştur*" (Ulus, 10.01.1949, s.1). 1950 yılında Ferit Kalfaoğlu'nun İkinci İnönü Zaferi'nin 29. Yıldönümü vesilesi ile Ulus gazetesinde "İkinci İnönü Zaferi" başlığı ile kaleme aldığı yazı dikkat çekicidir. "*İkinci İnönü Zaferi, Ulu Tanrı'nın kudret ve azameti ile mayalanmış Türk yaratıcılığının en parlak misallerinden biridir. Kara günlerimizde düşmanla birlikte milletimizin kara talihinin de yenildiğini müjdeleyen İkinci İnönü Zaferi, Türk Tarihi'ni ebediyetlere kadar şan ve şerefle taçlandırarak ve nesiller boyunca Türklüğe yiğitleme destanları sunacak kutsal kaynaklarımızdan biridir*" (Ulus, 01.04.1950, s.5). Kalfaoğlu'nun yazısında yer alan ifadelere benzer bir anlatım yıllar önce Mustafa Kemal tarafından kullanılmıştır. Mustafa Kemal, zaferlerin önemini şu sözleriyle ifade etmişti: "*Birinci İnönü Zaferi, İkinci İnönü Zaferinin, Sakarya Melhamei kübrasının 187ee n nihayet Türk vatanının; Türk İstiklâlinin ilk zafer müjdecisi olmuştur. Bu sebeple Birinci İnönü Meydan Muharebesini kazanan Türk ordusunun bütün mensupları, cihan tarihinde unutulmaz şanlı bir menkıbe sahibi olarak ebediyen yaşayacaklardır*" (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri II, 2006, s.213).

Sonuç

Milli Mücadele'nin Batı Cephesi'nde İsmet Paşa tarafından yürütülen İnönü Savaşları'nın sonuçları Türk Tarihi'nde önemli etkiler yaratmıştı. I. İnönü (6-10 Ocak 1921) ve İkinci İnönü (23Mart-1 Nisan 1921) Savaşları cephede Yunan Ordusu'na karşı verilmiş olsa da diğer yanan bu savaş emperyalist devletlere karşı verilmişti. Henüz kurulmuş olan Düzenli Ordu'nun kısıtlı imkânlarla rağmen savaşı kazanan taraf Türkler olmuştur. Sevr Anlaşması'nı hayata geçirmek, TBMM'nin otoritesine son vermek, Milli Mücadele'yi yok etmek gibi planlarla Yunan Ordusu'nu Anadolu'ya süren büyük güçlerin planları Türklerin kazandığı bu zaferle son bulmuştu. Batı Cephesi'nin ve Milli Savaşın kazanılmasında İnönü Savaşları'nın rolü büyük olmuştur. İnönü Savaşları, Batı Cephesinde kazanılan ilk askeri zaferlerdi. Bu zaferin sonuçları askeri ve siyasi anlamda yeni gelişmelerin yaşanmasına sebebiyet vermiştir. Milli Mücadele'nin kazanılmasında itici bir güç olmuştur. Zaferlerle halkın Milli Mücadele'ye yönelik motivasyonu artmıştır. İşgal güçlerinin baskıları altında istiklalini

yitirmek üzere olan Türk Milleti'nin morali bu zaferle yükselmiş ve istiklale kavuşma ümidine kapılmıştır. Bu zaferler TBMM'nin otoritesinin yerleşmesinde ve güçlenmesinde de etkili olmuştur. I. İnönü Zaferi'nden sonra TBMM, Türk-Afgan Dostluk Anlaşması ve Sovyet Rusya ile Moskova Antlaşmasını imzalamıştı. Böylece TBMM hem siyasi varlığını pekiştirmiş hem de bu devletlerden destek alarak diplomatik açıdan yalnız olmadığını dünyaya gösterme fırsatını yakalamıştı. I. İnönü Zaferi'nin kazanılmasının ardından İtilaf devletleri, Sevr'i Türklere kabul ettirmenin kolay olmayacağını anlamışlar ve TBMM'ni siyasi bir muhatap olarak görmüşlerdi. II. İnönü Savaşı'nın kazanılması ile de İtilaf güçleri Yunan Ordusu'nun başarısızlığını idrak etmeye başlamışlardı. Uluslar arası kamuoyu Türklerin lehine dönmeye başlamıştı.

Türk Tarihi'nde önemli yere sahip olan İnönü Savaşları, savaşın bitiminden yıllar sonra da unutulmamış, İnönü'de doğan zafer duygusu, zaferin yıldönümlerinde basın yoluyla yapılan yayınlar aracılığıyla canlı tutulmaya çalışılmıştır. Dönemin gazetelerinden olan Cumhuriyet, Tanin, Ulus, Vakit, Akşam, Hakimiyet-i Milliye... gibi gazeteler zaferlerin yıldönümlerini manşetlerine taşımışlardı. Basın, I. İnönü ve II. İnönü zaferlerinin yıldönümlerine aynı oranda yer vermişti. Özellikle Milli Şef Dönemi'nde, II. Dünya Savaşı'nın yaşandığı dönemde söz konusu zaferlerin anlam ve önemini anlatmışlardı. II. Dünya Harbi'nin Türkiye'nin kapısını çalmaya çalıştığı bu dönemde ulusal basın, İnönü Zaferleri'nin yıldönümleri münasebetiyle yaptığı basımlarda Türk halkına bu zaferler hatırlatılmış ve vatanseverlik, iktidarına ve kendine güven duyguları geliştirilmek istenmiştir. Milli Şef döneminde basın, İnönü'deki zaferlerin türlü zorluklara rağmen kazanıldığını millete hatırlatmış ve halkın manevi gücü arttırılmak istenmiştir. Aynı zamanda basın, İnönü Zaferleri'nin kazanılmasında İsmet İnönü'nün askeri ve siyasi yeteneğinden bahsederek, 1939-45 yılları arasında psikolojik gerilim içerisinde olan topluma İnönü iktidarının güvencesi altında olduğunu hatırlatmıştır. İnönü Zaferlerinin kazanılmasından 20-30 yıl sonra bile yıl dönümleri vasıtasıyla geçmiş deneyimler hatırlatılarak topluma dayanışma, güven, cesaret, vatanseverlik mesajları iletilmek istenmiştir. Halk iktidara ve devlete bağlanmaya teşvik edilmiştir. Ulusal basının zaferlerin yıldönümlerinde verdiği mesajlarla ulaşmak istediği diğer bir hedef ise yeni nesli bağımsızlık konusunda bilinçlendirmektir. Zaferlerin yıldönümlerinde 1921 yılında verilen mücadele o dönemi yaşamamış yeni nesle anlatılmıştır. Türk gençlerinin milliyetçi, vatanseverlik duyguları geliştirilmek istenmiştir.

Kaynakça

- Afetİnan, A. (1998). *Türkiye Cumhuriyeti ve Türk devrimi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Akşin, S. (2009). *Kısa Türkiye tarihi*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Akşin, S., Koçak, C., Özdemir, H., Boratav, K., Hilav, S., Katoğlu, M. ve Ödekan, A. (2000). *Türkiye tarihi 4-çağdaş Türkiye (1908-1980)*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Akyüz, Y., Kocatürk, U., Bozkurt, G., Güneş, İ., Kürkçüoğlu, Ö., Aybars, E., Çağan, N., Ergun, M., Bilim, C. ve Genç, N. (2007). *Atatürk ilkeleri ve inkılâp tarihi I*. Ankara: Ayrac Yayınevi.
- Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi. (2006). *Atatürk'ün söylev ve demeçleri I-II- III*. Ankara: Divan Yayınları.
- Aybars, E. (2000). *Türkiye Cumhuriyeti tarihi I*, İzmir: Ercan Kitabevi.
- Bozkurt, B. (2011). Türkiye'de "Milli Şef" dönemi CHP politikalarının eğitim sistemine etkileri üzerine bir değerlendirme, *Bilgi Dergisi*, 2, 183-204. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/belgi/issue/35038/388707>
- Dumont, P. (1993). *Mustafa Kemal*. Zeki Çelikkol (Çev.). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Erikan, C. (2008). *Kurtuluş savaşı tarihi*. Rıdvan Akın (Haz.). İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Eroğlu, H. (1990). *Türk inkılâp tarihi*, Ankara: Savaş Yayınları.

- Ertan, T. F., Aysal, N., Bakacak, A., Dinçer, H., Unat, K. (2011). *Başlangıcından günümüze Türkiye Cumhuriyeti tarihi*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- H. Karpat, Kemal. (2016). *Kısa Türkiye tarihi*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- İlyas, A., Turan, O. (2012). İnönü dönemi Türk dış politikası, Atatürk Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, *Atatürk Dergisi*, I/I, 319-241. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/atauniad/issue/2368/30376>
- Kili, S. (2001). *Türk devrim tarihi*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Koçak, C. (2018). *Türkiye’de Milli Şef dönemi (1938-1945)*. C.I, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Köstüklü, N. (1991). I. İnönü muharebesi ve siyasi sonuçları üzerine bazı düşünceler. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, VII(21), 603-607. Erişim adresi: <https://www.atam.gov.tr/wp-content/uploads/Nuri-K%c3%96ST%c3%9cKL%c3%9c-Birinci-%c4%b0n%c3%b6n%c3%bc-Muharebesi-ve-Siyasi-Sonu%c3%a7lar%c4%b1-%c3%9czerine-Baz%c4%b1-D%c3%bc%5%9f%3%bcnceler.pdf>
- Mustafa Kemal Atatürk (2008). Gökçe, A. (Ed.). *Nutuk*. Ankara: Bizbize Yayınları.

Extended Abstract

Purpose

The aim of this study is to show how the national press reminded people the anniversaries of the victories of the First and Second Battles of İnönü and what their influence was. The study questioned whether the national press offered more coverage to the anniversary celebrations of these victories during the National Chief Era, and whether it had an effect on strengthening İsmet İnönü in this way. The impact to people's sense of national confidence in relation to yearly anniversaries and the publications in the newspapers during the Second World War is questioned. This study is necessary in order to reveal that the people's feelings of trust and nationalism were increased with such anniversaries of İnönü Victories in the National Chief Era.

Design and Methodology:

The theme “Anniversaries of İnönü Victories in the national press during the National Chief period” is in a conceptual genre. The announcement of a special issue due to the 100th anniversary of the Battles of İnönü was effective in determining and designing the subject of the article. While drafting the article, the topic about the Battles of İnönü, that has not been studied before was chosen. Since issues related to the historical development of the First and Second Battles of İnönü have been studied before, such topics were not preferred. İsmet İnönü had an important military role in the Battles of İnönü. It was thought that the anniversaries of the wars under study would have more coverage in media during the National Chief Period, which passed until 1938-1950, when he was the President. Newspapers in Turkey from 1922 to 1950 were screened. The number of days within the anniversaries of the victories has been studied. Ottoman newspaper articles from 1922-1928 that contain information on the importance of the day have been translated into today's Turkish. Relevant parts of the newspapers have been compiled for later use. Newspapers were accessed from digital libraries and archives. Before the article was written, readings about the Battles of İnönü were made among the history books with a scientific aspect and priority was given to the works written by Mustafa Kemal Atatürk in terms of being the primary source. In the introduction part of the article, it was designed to give brief information about the First and Second Battles of İnönü and hence it was written in this way. In the next stage, three titles were defined. In the first two titles, information about the First and Second Battles of İnönü is given. In the third

heading, information about the anniversaries of İnönü Victories in the national press is presented. In that section, previously compiled newspaper news were presented as these news are analyzed. Since the period of the National Chief coincided with the Second World War, this issue was also discussed in the evaluation. In the conclusion part, an evaluation was made by taking all the data into consideration.

Findings

The National Press gave more attention to the meaning and importance of the anniversaries of the İnönü Victories during the National Chief Period. The national press has been a tool to increase the social solidarity of people under the rule of the National Chief with such publications. The national press has established a historical link between the past and the future by engraving the national struggle and victories in the memory of the people. The national press has been an important tool in conveying the historical development of the war to the public with its publications on these anniversaries. The achievements of nations in the past have a positive effect on the spiritual strength of the people in the following years. The role of the Battles of İnönü in winning the Turkish War of Independence is enormous. The Battles of İnönü are first military victories in the Western Front. With the articles published on the occasion of anniversaries of the Battles of İnönü, the national press reminded the society, in a psychological tension between 1939 and 1945, that it was under the guarantee of the İnönü government. The national press gave messages of trust, courage and patriotism to the people on the anniversaries of these victories. Such press publications encouraged the public to attach to the government and the state. National press broadcasts have become a means of developing nationalism and patriotism among Turkish youth.

Research Limitations

The research was limited between years 1938 and 1950. This time period includes the National Chief Era in Turkey. In this period when İsmet İnönü was the president, it was predicted that the national press would give more space to İnönü victories, and such a year limit was considered in the study. Due to the contributions of İsmet İnönü in achieving the aforementioned victories, it is more possible to reach the data concerning the subject of the article in this period.

Implications (Theoretical, Practical and Social)

Information in the press is important and should be used in writing historical events. How governments manipulate the press in situations where national security is in jeopardy may be new research avenue. Anniversaries of other military struggles in the Turkish War of Independence can also be investigated.

Originality/Value

The article titled “Anniversaries of İnönü Victories (1938-1950) in the national press during the National Chief period” has not been studied before. In this study, how several newspapers dealt with the anniversaries of the İnönü Victories between 1938 and 1950 has been extensively investigated. In this respect, it has an original value.

Araştırmacı Katkısı: Gül Çakır (%100).